

ПОЗОРИШНЕ НОВИНЕ

број

Издаје Народно позориште у Београду

ФЕБРУАРСКЕ ПРЕМИЈЕРЕ

Распевани Плашт младих и тријумф Хеде

Датум премијере Пучинијеве опере „Плашт“, 12. фебруар 2011, памћемо из више разлога. Пре свега, то је било прво извођење на нашој сцени овог наслова, који са једночинкама „Ђани Скики“ и „Сестра Анђелика“ чини чувени „Триптих“ великог мајстора веризма. Потом, памтиће се и као прва премијера полазника нашег Опер-дија „Боповић“

ликој сцени. И, наравно, овај догађај, као и репризу од 19. марта, памтићемо по изванредном извођењу младих уметника Вука Зекића, Дејана Љутовца, Славена Чиче, Михаила Шљивића, Милоша Ђуричића, Ане Петричевић, Слађане Павловић, Љубице Вранеш, Ане Радовановић, Данила Стошића и Марије Митић, предвођених солистом Опере Јанком Синадиновићем. Вођени стручним саветима искусних

уметника, примадоне Радмиле Бакочевић, руководиоца музичких припрема, редитеља Дејана Милединовића и маистра Дејана Савића, праћени Оркестром и Хором Опере, они су показали и доказали да београдска оперска сцена има квалитетан и перспективан подмладак.

Премијера Ибзенове „ХедеГаблер“, од 20. фебруара, прво је

постављање овог наслова на сцену нашег националног театра после девет деценија (праизведба је била 1922). Али, од овог театрографског податка који је и својеврсни комплимент актуелној дирекцији Дrame, свакако је значајнија чињеница да се на позоришно небо винула нова Хеда Габлер – Наташа Нинковић! Дан када се појави врхунски тумач неког од неколицине великих драмских ликова светске и на-

ционалне класике, као што су Хамлет, Живка Мини-старка, или Фема, а међу које свакако спада и Хеда, сваки театар убрза у велике догађаје. Предвођени Нинковићевом, на велико одушевљење публике, Олга Одановић, Александар Ђурица, Анастасија Мандић, Љубомир Бандовић и Небојша Дугалић донели су изузетно успешно савремено тумачење чувеног комада овог нордијског класика, у режији младе и очигледно талентоване Снежане Тришић. Р. П. Н.

Са премијере „Хеде Габлер“

ПОЗОРИШНЕ НОВИНЕ Издание **НОВОСТИ**

ПОПУСТ

ПРИ КУПОВИНИ КАРТЕ

20%

Реч уредника

Драги читаоци,

Пред вама је педесети број „Позоришних новина“, најтиражнијег овдашњег позоришног месечника. У питању је, уистину, редак јубилеј, а овај лист своју дуговечност дугује најпре читаоцима, сарадницима, али и управама Националног театра које су се, у протеклих шест година, својски трудили да подрже овај пројекат и учине га економски одрживим.

Први број, наравно много скромнијег садржаја, објављен је октобра 2005. у сарадњи са штампаријом „Борба“ и био је невеликог тиража (1000 копија). Водила нас је идеја да, после више ранијих, по правилу кратковекних покушаја, установимо традицију публикација новина Народ

ног позоришта. Први сличан покушај начинио је Бранислав Нушић далеке 1901. године покренувши „Позоришни лист“, који је излазио само годину дана. Уследила је истоимена публикација из 1934, коју је убрзо заменила међуратна „Сцена“ (1935–1940), да би је наследила окупацијска „Српска сцена“ (1941–1944). После Другог светског рата Милан Ђоковић је 1952. покренуо часопис „Позориште“ који је објављен у свега неколико бројева, а последњи покушај публикација сопственог часописа у прошлом веку На

ционални театар је начинио у сарадњи са „Позоришном комуном“, покренувши „Позоришну културу“ која је излазила од 1970. до 1973.

Већ после трећег броја „Позоришне новине“ су, захваљујући чињеници да су, како је то приметио Јован Ђирилов (чије су искрене и стручне сугестије у почетку излагања редакцији биле јако важне), избегле замку синдикалног листа, почеле да се објављују као подлистак дневног листа „Политика“. Постављене као новине које афирмишу али и критички преиспитују рад Народног позоришта, стваране у сарадњи са уредништвом новинске куће са традицијом, „Позоришне новине“ су у том периоду квалитативно напредовале у домену и садржаја и дизајна, покренуте су многе теме које су за циљ имале преиспитивање позиције националног театра у савременом театарском и друштвеном окружењу, представљани су сродни театри из Европе и упоређивани системи организације у њима, бавили смо се Законом о позоришту, објављивали репортаже са гостовања, интервјује, фељтоне...

Ипак, мишљена смо да је сарадња са „Вечерњим новостима“, која је започела у јануару 2008. и траје већ три године, преломни тренутак у развоју „Позоришних новина“. Наиме, значајно повећање тиража, редизајн и промене у форми које су биле последица креативне професионалне сарадње са редакцијом културе и главним уредником „Вечерњих новости“ Манојлом Вукотићем, учиниле су наше новине атрактивним и у маркетиншком смислу, што је отклонило главни камен спотицања свих досадашњих покушаја Народног позоришта да публикује театарске новине и решило проблем континуитета у излагању.

Жељко Хубач и Јелица Стевановић

МИНИ ПОРТРЕТ ДРАМСКЕ УМЕТНИЦЕ КСЕНИЈЕ ЈОВАНОВИЋ

Глумица са Божјим даром

Иако је још од 1989. године у пензији, првакиња Дrame, Ксенија Јовановић и даље, са великим успехом, ниже улоге. На сцени матичног, Народног позоришта, још увек је гледамо као мајку Пинторовића у Симовићевој „Хасанагиници“, тетку Дацу у „Госпођи министарки“ и Маркизу де Мартеј у представи „Опасне везе / Квартет“.

Ксенија Јовановић најчешће интерпретира изразито драмске ликове, трагичне јунакиње. Публика је воли и памти, колеге високо цене, а критика истиче њено успешно психолошко нијансирање ликова, снажан темперамент, смисао за ирониичну дистанцу, осећање стила епохе, дела и лика који тумачи, префињено коришћење изражајних глумачких средстава и изврсну дикцију. Кодгоспође Јовановић, како је приметио један театролог, присутан је срећан спој професионализма, дубоког надахнућа, хистрионске пронициљивости, константног полета и велике марљивости. Појава, глас и покрет, ум, умеће и отменост. И неоспоран Божји дар.

„Морам да признам да нисам баш често била у прилици да слушам комплименте на свој рачун, а

нарочито не изражене у суперлативима“, искрена је Ксенија Јовановић.

Као што је то чест случај, и ова врхунска уметница потиче из

глумачке породице: мајка Ирена и отац Бранко су дуго били глумци у Осијеку и Сарајеву, а познати период свог уметничког трајања су провели и у ансамблу Народног позоришта у Београду. Госпођа Јовановић истиче да њих троје, заједно, имају чак 75 година стажа у Националном театру. Каријеру је започела 1948. у Београдском

драмском позоришту, где је прве тајне глумачког заната, како је недавно признала у циклусу „Сусрети“, одржаном у Музеју Народног позоришта у Београду, учила је, у највећој мери, од свог колеге Раде-та Марковића: „Раде је мој факултет, он је моја глумачка школа. Био је и мој први партнер, али и неко ко није имао само ту глумачку, него и људску харизму... Мислим да сам, у извесном смислу, самоука глумица, јер сам учила на својим грешкама, а имала сам и тај критични однос према себи, можда некад чак и превише“.

Чланица Народног позоришта постала је 1961. године, у време када је директор Дrame био Бојан Ступица, а „ватрено крштење“ је имала у Крлежином „Артеју“, у који је „ускочила“ у улогу Ливије уместо Марије Банире.

Када би била у ситуацији да поново бира којим послом ће се бавити, то, како наглашава – сигурно не би била глума: „Некако, имала сам много горких тренутака, било је много празног хода, много чекања на нову улогу, много вакуума, много разочарања...“, каже госпођа Јовановић, упркос чињеници да је за свој уметнички рад добила више вредних награда и признања као што су Добричин прстен, Орден Светог Саве, Октобарска награда Града Београда, Награда „Раша Плаовић“, Награда за животно дело „Миодраг Богвић“, Орден рада са Златним венцем...

■ М. Безбрадица ■

ДОДЕЉЕНО НОВОУСТАНОВЉЕНО ПРИЗНАЊЕ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

Награда за будућност опере

Управни одбор Народног позоришта је, као подстицај младим уметницима, установио признања која ће се за уметничка остварења у секторима Дrame, Оперe, Балета, као и за визуелни идентитет представе, додељивати на годишњем нивоу. Награде носе имена великана нашег Театра – Петра Банићевића, Оскара Данона, Радомира Вучића и Миомира Денића. С тим у вези, Жири за доделу Награде „Оскар Данон“, који је радио у саставу Исидора Жебелан, композитор и професор ФМУ, председница Жирија, директорка Оперe Катари-на Јовановић и првакиња Оперe Светлана Бојчевић Цицковић, на седници одржаној 21. фебруара, разматрао је приспеле предлоге и једногласно одлучио да први лауреат ове Награде буде солисткиња Оперe Снежана Савичић Секулић. Награда, која се састоји од бронзаног рељефа Даноно-

вог профила, оригиналне плакете која је уметнички рад Герослава Зарића, и новчаног дела, додељена је лауреаткињи 23. фебруара, уочи представе „Љубавни напиток“ Гаетана Доницетија. У образложењу Жирија, између осталог, стоји да је Снежана Савичић Секулић „од свог дебија на сцени Народног позоришта у улози Ђилде у ‘Риголету’ скренула пажњу публике и критике на свој вокални и сценски таленат“, а „како је родоначелник златног периода наше Оперe отворено подржавао младе таленте, међу којима је била управо и Снежана Савичић Секулић, о којој је маестро Данон на почетку њене каријере имао само речи хвале“, по мишљењу чланова Жирија „додела овогодишњег признања има и додатну симболику којом се сећање на једног од

најзначајнијих музичких уметника у нас отелотворује кроз бригу о будућности Оперe Народног позоришта“.

Ж. Х.

Снежана Савичић Секулић и Исидора Жебелан

ИНТЕРВЈУ | ЗОРИЦА ЈАНКОВИЋ, КУСТОС

Сачувати од заборава

Музеј Народног позоришта је од отварања, 22. новембра прошле године, посетило више хиљада грађана. Зорица Јанковић, аутор Прве поставке Музеја Народног позоришта, коју смо замолили да нам за Позоришне новине прокоментарише овај својеврсни феномен, сматра да ту појаву треба посматрати у ширем, ванпозоришном контексту. „У времену приметних покушаја ниподаштавања сопствене прошлости“, сматра она, „отварање институције која, између осталог, упознаје младе нараштаје са значајним делом сопствене богате културне баштине, представља велики изазов не само за нашу публику“.

С тим у вези госпођа Јанковић, дугогодишњи кустос Историјског музеја Србије, подсећа да су Музеј, за ово кратко време, посетили и бројни страни туристи који су, баш као и домаћи, своје одушевљење Музејем забележили и у књизи утисака.

Јавност је, неспорно, прихватила идеју оснивања Музеја. Било је и оних, истина малобројних, који нису благонаклоно гледали на то.

Као што, рецимо, поред националног историјског музеја постоје и завичајни музеји који се баве историјом и посебностима свога краја, тако и значајни театри у свету, не само национални, имају свој музеј, који има место поред оног позоришног, основаног на нивоу државе. У том контексту, свој музеј, на пример, имају Миланска скала и Болшој театар. Убеђена сам у то да и историјско наслеђе Народног позоришта у Београду то заслужује.

Поред основне намене, Музеј у оквиру својих редовних активности нуди и разне тематске циклусе.

Ми желимо да наш „живи“ Музеј не чине само експонати који сведоче о прошлости већ да се историја ове знамените Куће пише и

употпуњује кроз сусрете са великим уметницима који су са нама, а који су неодвојиви део традиције и угледа нашег позоришта. Циклуси које смо установили на почетку рада Музеја, а то су „Сећања“, „Сусрети“, „Јубилеји“, „Концерти“ и „Промоције“, обогатили су понуду културних дешавања у главном граду. Интересовање публике нас тера да унапредимо програме, па смо почетком овог месеца покренули још један циклус, који смо назвали „Школски час“, а први гост је био Милан Лане Гутовић. Циљ овог специфичног програма је едукација и ненаметљиво приближавање позоришта деци. То је велики изазов на који смо, уверена сам, спо-

Чангаловића и Радмиле Бакочевић, балетске патике Маје Плисецаке, сценске предмете Љубинке Бобић, сценографске скице Миомира Денића, личне предмете Невенке Урбанове, Бојана Ступице, Милана Ђоковића, Михаила Викторовића... Тренд даривања настављен је и после отварања, па смо због значаја примљених експоната, од којих издвајамо Добричин прстен Мате Милошевића и штап Лазе Костића, прву поставку у више наврата допуњавали. Посебно нас радује да су се као дарод-авци, поред појединаца јавиле и институције, као што је Удружење драмских уметника Србије. Наравно, има још лепих и значајних најаву даривања.

Од свих изложених предмета, посебно ме је импресионирао нотна свеска Мирослава Чангаловића, коју је, као подсетник, стално носио са собом. Беспрекорно исписане ноте и речи оперских арија, у овом случају, уверавају нас да се велики успех на сцени не постиже само снагом талента, већ и добром припремом и упорним радом. То је оно чиме Позориште мора да се руководи у развоју Музеја, који треба да сачува од заборава најважније вредности које Национални театар ствара, а то су – представе!

собни да одговоримо на креативан и занимљив начин. „Школски час“ настављамо и у марту, када ће са ђацима музичких

школа бити примadona Драгана дел Монако.

Музејска збирка садржи бројне експонате из приватних колекција које су добровољно даровали појединци.

Већ након објављивања идеје управника Божидара Ђуровића о оснивању Музеја, у лето прошле године, коју је својом одлуком верификовао Управни одбор Куће, у знак подршке јавили се су многи позоришни ствараоци и њихови потомци који су даривали предмете из личних или породичних збирки. Тако је Музеј, још пре званичног отварања, добио сценске и личне предмете оперских великана Мирослава

У оквиру тематске поставке, посетиоци тренутно могу да уживају у „Савременој костимографији и сценографији на сцени Народног позоришта“. Шта ће следеће бити понуђено публици?

Потрудили смо се да и у овом сегменту посетиоцима омогућимо богат садржај. Већ првог марта отворићемо изложбу под називом „Скице – поетика сценографије Герослава Зарића“, а потом, у склопу управо договорене сарадње са ПТТ музејом, а поводом Светског дана позоришта, 27. марта ћемо отворити изузетно занимљиву изложбу „Великани Народног позоришта на поштанским маркама“. Притом, ове тематске изложбе неће бити привилегија само београдске публике. Њих ћемо понудити и позоришној публици у Србији. Прво гостовање нас очекује ускоро, и то у Пожаревцу, где ће у оквиру Глумачких свечаности „Миливоје Живановић“ бити постављена наша изложба „Савремени костими на сцени Народног позоришта у Београду“.

■ Микојан Безбрадица ■

МУЗЕЈ
НАРОДНОГ
ПОЗОРИШТА
2010

● ПРВА ПОСТАВКА
Аутор Зорица Јанковић

МАРТ 2011.

ОТВАРАЊА ИЗЛОЖБИ

1. 3. | 18.00 СКИЦЕ – ПОЕТИКА СЦЕНОГРАФИЈЕ ГЕРОСЛАВА ЗАРИЋА, приређивач Зоран Булајић, архитекта
27. 3. | 18.00 ВЕЛИКАНИ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА НА ПОШТАНСКИМ МАРКАМА, у организацији Музеја Народног позоришта и ПТТ музеја, приређивач Зорица Јанковић

ПРОМОЦИЈЕ

2. 3. | 18.00 Александра Лемасон, ВИРЦИНИЈА ВУЛФ, издавач С10
16. 3. | 18.00 Ружица Сокић, СТРАСТ ЗА ЛЕТЕЊЕМ, издавач Лагуна
29. 3. | 18.00 МУЗИКА КЛАСИКА (часопис)

СУСРЕТИ

31. 3. | 18.00 ЛИДИЈА ПИЛИПЕНКО

ЈУБИЛЕЈИ

8. 3. | 12.00 ПЕДЕСЕТ БРОЈЕВА ПОЗОРИШНИХ НОВИНА

ШКОЛСКИ ЧАС

10. 3. | 12.00 ДРАГАНА ДЕЛ МОНАКО

МОДНА РЕВИЈА

23. 3. | 18.00 ИЗ СВАКОДНЕВИЦЕ У ПОЗОРИШТЕ, аутор Милена Радовић

ОТВОРЕНА ВРАТА

12. и 26. 3. | 11.00 и 13.00

Музеј Народног позоришта у Београду. Тел: 328 44 73

СУСРЕТ СА МИЛКОМ СТОЈАНОВИЋ

У оквиру циклуса „Сусрети“, у петак 18. фебруара, у Музеју Народног позоришта у Београду је одржано вече са оперском дивом, чувеним сопраном Милком Стојановић, која је наступала на свим значајним оперским сценама света. Током двочасовног разговора, који је водио помоћник директора Опере Народног позоришта у Београду Драган Стевовић, бројна публика била је у прилици да се подсети најзначајнијих момената из њене изузетно успешне каријере.

М. Б.

ПОКЛОН МУЗЕЈУ

Председница Удружења драмских уметника Србије Љиљана Ђурић и управник Народног позоришта у Београду Божидар Ђуровић су у петак, 4. фебруара, званично потписали записник о примопредаји и Уговор о уступању предмета на коришћење. У питању су Добричин прстен Мате Милошевића, пар црних сатенских рукавица Невенке Урбанове, те четка за шминку Раше Плаовића, његова муштика, табакера, бројаница из „Коштане“, лула из представе „Господа Глембајеви“ и муштика из Каира коју му је својевремено поклатио Мирослав Чангаловић. Одлука да ови предмети буду на располагању Музеју, али да остану у трајном власништву Удружења, донета је једногласно на седници УДУС-а, одржаној 23. јануара.

М. Б.

„ЗАЉУБЉЕН У ТРИ НАРАНЦЕ“ НА СЦЕНИ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

Друга поставка

Сергеј Прокофјев је своју, по многим најбољу а свакако једну од најпознатијих опера, „Заљубљен у три наранце“, компоновао 1919, на сопствени либрето који је написао на основу истоимене комедије Карла Гоција. Праизведба је била 30. децембра 1921. у Чикагу, а на сцени Народног позоришта је прву премијеру имала тек 19. маја 1959, нешто више од годину дана после гостовања са овим насловом у Београду (6. децембра 1957. са Латком Корошецом у улози Краља) љубљанске Опере, једине која је у тадашњој држави, до тог времена, играла ову представу. Представу је режирао Младен Сабљић, дириговао је Оскар Данон, сценограф је био Миомир Денић, костимограф Мирослава-Мира Глишић, кореограф Ани Радошевић, хорове су спремиле Милан Бајшански и Јован Неквин, а певан је превод Предрага Милошевића.

Данон је, као директор Опере (1945–58) креирајући репертоар, али и касније, као диригент утичући на њега, превасходно водио рачуна о певачким снагама и могућностима ансамбла. Тако је, најављујући премијеру, између осталог казао како се за приказивање ове опере „инспирисане древном бајком, наоко недужним делом али пуним јеткости, сатирире, и изазивачког пркоса, са одређеном тенденцијом да парфразира

живот и да у вечитој борби између добра и зла пледира за хуманост“, одлучио управо „имајући добру поделу улога и пречишћен став о тумачењу дела“. Бројну солистичку поделу овог сценски и музички изузетно захтевног дела предводили су: Жарко Цвејић (владар измишљене земље Краљ Треф), Стјепан Андрашевић / Звонимир Крнетић (Принц), Милица Миладиновић / Ђурђевка Чакаревић (Принцеза Клариче), Јован Глигоријевић (први министар Леандер), Драго Старц / Никола Јанчић (дворска будала Труфалдино), Станоје Јанковић (Панталоне), Ђорђе Ђурђевић (чаробњак Маг Челиј), Валерија Хејбалова (чаробница Фата Моргана), Љубица Врсајков, Софија Јанковић и Добрила Богошевић (три принцезе у наранцама – Линета, Николета и Нинета), Бранко Пивнички / Миливоје Ивановић (Ку-

варица), Живојин Милосављевић (Фарфарело), Бисерка Цвејић (Арабљанка Смералдина).

Критика се огласила изузетно позитивним оценама: режији, у основи успелој, упућена је само блага замерка на недовољну „активност хора и на сцени и на просценијуму“, декор је био „ванредно успео и шаролик“, балетски ансамбл, а нарочито солисти Љиљана Дуловић и Милан Момчиловић у двојним улогама Арлекина и Кловнова су у „свежој кореографској поставци“ дивертисмана такође освојили симпатије рецен-

Уз бројне промене у подели, са повременим паузама и обновама, представа је била на репертоару све до 1974, у међувремену знатно доприневши такозваном „златном периоду“ наше Опере, репрезентујући нашу уметност на гостовањима у Европи, почевши од прве репризе која је приказана на Међународним мајским свечаним играма у Висбадену 31. маја 1959. (и поново 1960). Представа је потом гостовала у Варшави (1960), на Међународном фестивалу у Лозани (1961, 1969. и 1973), Међународном фестивалу у Единбургу (1962), те 10. фестивалу опере у Мадриду (1973). О успеху ове поставке на европским сценама, поред чињенице да су неки од највећих тадашњих фестивала представу звали у више наврата, сведоче и написи у домаћој штампи

као онај из загребачког Вјесника у којем се под насловом „Велики успех београдске Опере“ наводи да је аплауз после представе „Заљубљен у три наранце“ у Висбадену трајао петнаест минута (1959), али и изванредне критике које говоре о „блиставом извођењу“ музике под вођством Борислава Пашћана, о „маестралном“ сценском приказу и „савршеној синхронизацији“ хора, оркестра и солиста – од којих инострана критика издваја пре свега Латку Корошеца, Стјепана Андрашевића и Фрања Паулика „три певача апсолутно непревазиђена у својим запаженим остварењима улога Краља, Принца и Дворске луде“, те изврну Бреду Калеф у улози интригантне мулаткиње Смералдине и Александра Веселиновића „који је као дебела куварица својим пуним басом одмах придобио све љубитеље смеха“ (Лозана 1973).

■ Јелица Стевановић ■

зента. Међу бројним солистима који су своје роле донели „сценски и певачки рељефно и маркантно“, нарочито су издвојена „два искусна, изванредних гласовних квалитета, певача, Жарко Цвејић и Станоје Јанковић“ који су своје роле као партнери „остварили мајсторски“, Стјепан Андрашевић који је као Принц био „бриљантан“ и, према мишљењу критичара, то је „и певачки и глумачки његов досада највиши домет“, те Бранко Пивнички чија је гротескна креација Куварице била изванредна.

ПОЧЕЛЕ ПРОБЕ „ЗАЉУБЉЕН У ТРИ НАРАНЦЕ“

Менцл у Опери

Славни чешки редитељ, оscarовац Јиржи Менцл, чија је веома успешна поставка Шекспирове комедије „Веселе жене виндзорске“ на репертоару Дrame још од 2007, овога пута долази да, заједно са Божићаром Ђуровићем, на Велику сцену постави оперу Сергеја Прокофјева „Заљубљен у три наранце“.

На првом сусрету са екипом представе, 12. фебруара, непревазиђени козер Менцл је већ првом реченицом свима измаио осмех, замоливши их да му помогну током рада на представи јер је он – лаик за оперу. У излагању своје концепције, навео је да жели да направи веселу представу и поручио солистима како је веома битно „да се узајамно слушају и да се играју заједно“ и додао: „То што хоћемо да радимо такву представу, не значи да треба да се трудите да будете комични. Најдуховитији су они људи који не знају да су духовити. Најгоре од свега је кад се хумор прави насилно. Не треба бити духовит по сваку цену“. У свом стилу, кроз смех, Менцл је додао како од солиста очекује да, на првој мизансценској проби, знају да певају „к’о у купатилу“.

Сусрету су присуствовали и министар културе Републике Србије Небојша Брадић и његов специјални саветник, Горан Марковић, иначе велики поштовалац чешког уметника. Брадић је том приликом напоменуо да завиди свом колеги Менцлу што има тако дивну екипу сарадника и рекао, између осталог: „Желим успех овој новој продукцији Народног по-

зоришта. Чињеница је да наша опера последњих година има изузетан успех и у музичком и у извођачком смислу, и очекујем да ће управо сарадња са господином Менцлом бити још један корак даље у настојању да она заиста буде референтна не само овде, него и у свету“. На Марковићеву опаску да уопште не зна одакле му храброст да режира оперу, Менцл је одговорио да то није храброст него дрскост, и поново изазвао смех свих присутних у Хорској сали Народног позоришта.

Директорка Опере Катарина Јовановић, која ће у припреми представе бити и асистент лектора за француски језик, истакла је да је ово ансамбл представа „која захтева тимски рад целог тела“, те је, у циљу реализовања редитељеве идеје „а то је та игра са игром, игра за игру, игра за себе“, неопходно да од самог почетка све

веома прецизно функционише.

М. Безбраница

Ива Профица, Игор Матвејев, Дејан Љутовац и Миодраг Матић. Премијера је планирана за 6. април на Великој сцени, а репризе за 9. и 11. април и 11. јун.

Музичко вођство је поверено госту из Холандије, Давиду Порселану, сценограф је Герослав Зарић, а костимограф Марина Меденица. Улоге припремају: Драгољуб Бајић, Михајло Шљивић, Дејан Максимовић, Хон Ли, Наташа Јовић Тривић, Небојша Бабић, Александар Стаматовић, Дарко Ђорђевић, Данило Стојић, Владимир Андрић, Вук Зекић, Вук Матић, Милош Ђуричић, Сузана Шуваковић Савић, Вера Микић, Љубица Вранеш, Светлана Несторов, Татјана Митић, Снежана Савичић Секулић, Софија Пижурица, Марија Митић, Жељка Здељар,

М. Б.

ЛУБИЛЕЈ У ДРАМИ | 250. „ЗАГОНЕТНЕ ВАРИЈАЦИЈЕ“

Публика воли Шмита

Мало је наших драмских представа које се могу похвалити тако дугим и богатим сценским животом као „Загонетне варијације“ Ерика Емануела Шмита, у режији Божидара

зоришта, уз образложење: „Игра из ‘другог плана’ често измиче пажњи критике и аплаузима публике. Припремити сцену за партнера, омогућити му да дође до пуног изражаја и остати у сенци, често тражи једнаку меру мајсторства. Играјући такав лик, Борис

је представа „изиграна“, пред „скидање са репертоара“ и констатује како, напротив, ова представа адаптирана за мали екран показује да се „позоришни квалитет, ако постоји, може транспоновати у нову медијску форму, а да, при том, остане неспоран театарски чин, основни и првобитни ауторски и уметнички труд на којем је заснована телевизијска интервенција“.

Данас са сигурношћу можемо додати: и да то не штети даљем сценском животу представе.

Забележимо и ово: поводом стоте представе, Ерик Е. Шмит је Народном позоришту упутио телеграм у којем је, између осталог, написао: „Увек ћу се живо сећати премијере у Београду, снаге прочишћеног спектакла и дирљиве интерпретације глумца. То је један од мојих најлепших позоришних тренутака. Кад год мислим на вас не могу а да се не сетим приче једног мог пријатеља, одавно ожењеног Београђанком, који је приликом посете њеним родитељима ишао да гледа представу за време рата. Током извођења нестало је струје због узбуне, али је публика остала и представа је настављена уз свеће. Био је то незабораван тренутак: позориште је сведено на суштину, човечност, битност, љубав. Плачем кад се сетим тога. У име свих тих свећа, примите моје дивљење и наклоност“.

Током тринаест година неуморног играња, представа је остварила бројна гостовања у земљи: у Студентском граду, Бору, Краљеву, Сомбору, Вршцу, Зрењанину, Аранђеловцу, Панчеву, Крагујевцу, Сремској Митровици, Кикинди, Параћину, Ковину, Убу, Свилајнцу, Јагодини, Костолцу, Косовској Митровици, Зајечару, на Бориним данима у Врању. „Загонетне варијације“ су представљале српску позоришну уметности и на гостовањима у Бечу, Цириху, Женеву, Лондону, Кијеву, Подгорици, на фестивалу Град театар Будва, те на Четвртог интердисциплинарном позоришном фестивалу „Дани малих ствари“ у Требињу. Представу је до сада видело скоро 45000 гледалаца.

■ Јелица Стевановић ■

Ђуровића. У извођењу Марка Николића и Бориса Пинговића, ова представа се игра на Сцени „Раши Плаовић“ више од деценије, и то таквим интензитетом да је двестоти излазак пред публику прославила на свој десети рођендан, а ево, непуне три године касније, пред нама је и 250. реприза, 7. марта.

Аутор овог изванредног текста, Ерик Е. Шмит, био је гост на београдској премијери, 2. маја 1998. године, после чега је изјавио да је „Марко Николић један од најбољих тумача Абела Знорка“ и појаснио како је то глумац „који има моћ изванредне, изненадне трансформације. Већ самом појавом уверава ме да је веома усамљена личност каква је и јунак драме, али који уме да прелази из суровости у нежност. Својом појавом он објашњава читав један свет! Он је цело вече држао моју пажњу“. За ову улогу Марко Николић добио престижно глумачко признање, Награду „Раши Плаовић“. У образложењу Жирија, између осталог је речено: „ова креација је вансеријски домет који представља нови корак у Николићевом развоју, али и нови сензибилитет глумачког перфекционизма на нашој сцени. Николић је на истинит и убедљив начин, психолошким, али и физичким трансформацијама оживео задати лик“. А Борис Пинговић је за улогу Ерика Ларсена добио Похвалу Народног по-

Идок један Шмитов наслов слави тако велики јубилеј, други је у припреми. У драми „Мали брачни злочини“ улоге тумаче Нела Михаиловић и Борис Пинговић, а представу режире Филип Гринвалд, који потписује и избор музике. Комрад је са француског превела Станица Лазаревић, драматург је Жељко Хубач, сценограф Борис Максимовић, костимограф Сара Куртовић, за дизајн звука је одговоран Владимир Петричевић, а за сценски говор др Љиљана Мркић Поповић. Премијера ће на Сцени „Раши Плаовић“ бити у првој половини априла.

Пинговић је у огромној мери помогао глумачком остварењу Марка Николића које је обележило сезону у Београду...

Непосредно пред јубиларно сто то играње пред публиком, 2002. године, РТС је снимила и емитовала у оквиру Драмског програма овај комад са истим актерима (ТВ адаптација и режија Слободан Шуљгаић). Телевизијски критичар констатује да се оваквим екранизацијама позоришних представа обично прибегава кад

СОЛИСТИ ОПЕРЕ У ЦРНОЈ ГОРИ

Током марта, наши солисти ће гостовати у суседној Црној Гори. Драгана дел Монако, Небојша Бабић, Сузана Шуваковић Савић и Хон Ли, уз клавирску пратњу Ивана Јовановића, 2. марта ће одржати концерт у Подгорици, на сцени КИЦ „Будо Томовић“, а у организацији Матице српске у Црној Гори.

Р. П. Н.

КОНЦЕРТ У КОПЕНХАГЕНУ

Серија успешних наступа чланова Народног позоришта у Амбасади Србије у Копенхагену, настављена је 15. фебруара, на Дан државности Републике Србије, наступом мецосопрана Наташа Јовић Тривић и баса Небојше Бабића, уз клавирску пратњу Ивана Јовановића. У препуној сали, публика, у чијим редовима је било и 48 представника амбасада, била је одушевљена концертном наших уметника и после сваке композиције их је награђивала дуготрајним и срдчним аплаузом, а на крају их је испратила овацијама.

Р. П. Н.

ФИЛМ У ПОЗОРИШТУ

Ужељи да београдској публици пружи прилику да у посебној атмосфери позоришне дворане ужива у новом филму култног редитеља Дарена Аронофског „Црни лабуд“, дистрибутерска кућа MegaCom Film иницирала је несвакидашњу акцију у склопу које ће, 9. марта, у Народном позоришту бити одржана свечана премијера овог остварења. Филм ће бити приказан у два термина, у 19 и 21 сат. Главне улоге у овом остварењу тумаче Натали Портман, Мила Кунис, Винсент Касел и Винона Рајдер. Ова необична акција организована је у сарадњи са Belgrade Dance Festival-ом и Народним позориштем, под слоганом „Уметност подржава уметност“.

Р. П. Н.

СПОРАЗУМ СА ЈАТ-ОМ

Југословенски аеротранспорт и Народно позориште су у четвртак, 10. фебруара, потписали Споразум о сарадњи. На церемонији потписивања споразума, која је одржана у Музеју Народног позоришта, Ђуровић је казао да не постоји ништа природније него да две националне институције, као што су ЈАТ и Народно позориште, сарађују у обостраном интересу, као и у интересу државе којој припадају и коју, у својим областима, представљају. Према његовим речима, Народно позориште има за циљ да сарађује са свим релевантним националним институцијама.

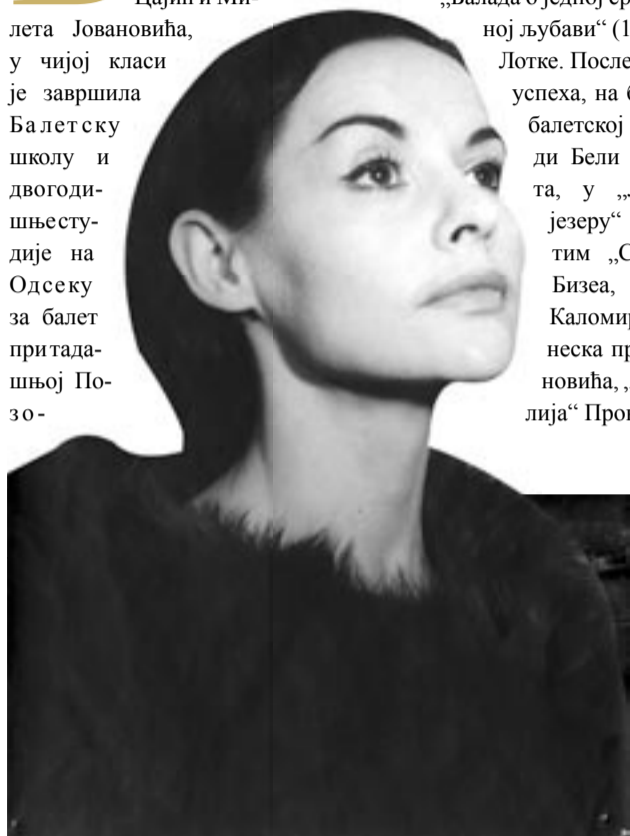
М. Б.

ЛИЧНОСТИ БЕОГРАДСКОГ БАЛЕТА (15) | ПИШЕ МИЛИЦА ЗАЈЦЕВ

ФЕЉТОН

Јованка Бјегојевић – склад мисли, духа и тела

Балетско образовање Јованка Бјегојевић (1931) је стекла у Београду код Радмиле Цајић и Ми-
лета Јовановића, у чијој класи је завршила Балетску школу и двогодишњестудије на Одсеку за балет припадашњој Позо-

ришној академији у Београду. Уметничку каријеру у Балету Народног позоришта у Београду започела је главном улогом у балету „Балада о једној средњовековној љубави“ (1950) Франа Лотке. После овог првог успеха, на београдској балетској сцени следи Бели лабуд-Одета, у „Лабудовом језеру“ (1951), затим „Симфонија“ Бизеа, „Јоланда“ Каломириса, „Кинеска прича“ Барановића, „Ромео и Јулија“ Прокофјева.

Од 1956. до 1959. године она је првакиња у трупи познатог француског играча и кореографа Жана Бабила, где наступа у класичним и савременим балетским делима. Наредних петнаест месеци је примабалерина у трупи Борованског у Аустралији, где тумачи улоге у традиционалном, класичном репертоару: „Лабудово језеро“, „Силфиде“, „Зачарана лепотица“, „Жизела“ и друге.

По повратку у Београд наставља да игра познате улоге у класичним балетима, а упоредо остварује нове креације, у „Двобоју Танкреда и Клоринде“ де Бамфилда, „Чудесном мандарину“ Бартока, те „Триптихону“ Коњовића, за које

1962. године добија највишу републичку, Седмојулску награду.

Затим игра и Одилују у „Лабудовом језеру“, као и главне улоге у балетима „Пепељуга“ Прокофјева, „Напуштени“ Келемена, „Хуан од Царисе“ Ека, „Голем“ Барта, „Звездани круг“ Албинија-Пендерецког, као и у домаћем балету „Птицо, не склапај своја крила“, који је Енрико Јосиф компоновао специјално за Јованку. Наступала је на позорницама Европе, Аустралије, Јапана, Блиског истока, играјући у кореографијама чувених светских балетских мајстора и наших најзначајнијих кореографа тога времена, као што су Пиа и Пино Млакар, Нина Кирсанова, Вера Костић, а највише у поставкама Димитрија Парлића.

Бавила се педагошким радом као редовни професор Факултета драмских уметности у Београду и била шеф београдског Балета. Удружење балетских уметника Србије јој је доделило највише признање – Награду за животно дело, а Влада Републике Србије национално признање за врхунски до-

принос развоју културе и уметности у нашој земљи.

Подједнако строга према себи и другима, Бјегојевићева је својом уметничком снагом и личношћу остала узор млађим генерацијама, као једна од највећих балетских уметница у целокупној историји југословенског и српског балета. Изузетан зналац своје уметничке професије, интелектуалка британског ума, образовања и речи, увек је тежила да постигне склад између мисли, духа и тела. А то су и биле најзначајније особности њених бројних уметничких интерпретација. „Сва моја љубав према игри не би ме извукла на сцену да није било публике. Публика је била крајњи циљ свих мојих напора и жеља. Стога публици хвала што ме је подржала, што ми је остала верна од прве до последње представе. Срећна сам што никада нисам играла пред празним гледалиштем, нити пред незаинтересованом публиком“, речи су којима је једном приликом надахнуто описала свој однос према балетској уметности.

■ (наставиће се) ■

ПОЗОРИШНЕ РЕФОРМЕ МИЛАНА ГРОЛА (11) | ПИШЕ ЗОРАН Т. ЈОВАНОВИЋ

ФЕЉТОН

Размена уметника и представа

Међусобна размена појединачних гостовања уметника између Загреба, Београда и Новог Сада је била особито успешна у периоду пред Први светски рат (1911–1914). Тако у Београду са запаженим успехом гостују Милица Михичић, у три представе („Заза“, „Царство мрака“, „Разведимо се“), Милка Марковић из Новог Сада („Голгота“, „Мадам Сан-Жен“), из Загреба гостују Иво Раић („Авети“, „Младост“, „Морал г-ђе Дулске“) и Јосиф Штефанац („Госпођа с камелијама“, „Г-ђа Икс“, „Смрт мајке Југовића“, „Вихор“), на „Великом концерту“ наступају чланови Хрватске опере Марко Вушковић, Љерка Кочонда и Оскар Долезана.

Највећи културни догађај је било петнаестодневно гостовање ансамбла Загребачке опере на челу са Миром Коросец, Мајом де Строци, Ирмом Полак, Марком Вушковићем, Станиславом Јастребским, Богданом пл. Вулаковићем (у мају и јуну 1911) „у српској пријестоници“, са десет дела, од којих су нека играна више пута: „Мадам Батерфлај“

(3), „Аида“ (3), „Мињон“ (3), „Камен“, „Продана невеста“, „Евгеније Оњегин“, „У долини“, „Повратак“, „Сузанина тајна“ и „Барон Тренк“. Колики се значај придавао том гостовању види се из чињенице да је у Београд стигла комплетна управа Казалишта: интендант Владимир Трешчеч Брањски, директор Опере Срећко Албини, први диригент Милан Зуне и редитељ Иван пл. Раић.

Поменимо и угледне госте из Прага, Ану Суханкову и Едуарда Војана, те чланицу Московског хужојественог театра С. В. Хаљутину-Андрејеву, која се београдској публици представила као Ибзенова Нора.

С друге стране, Загреб се, као гостољубив домаћин, исказивао низу београдских уметника: Љуба Станојевић („Отело“), Витомир Богвић („Хамлет“, „Ревизор“, „Смрт мајке Југовића“), Сава Тодоровић („Свет“), Жанка Стокић (у два наврата). Априла 1911. хроничари бележе свечану представу Огризовићеве „Хасанагинице“ – „у част гостију из Босне и Херцеговине и Србије“. А колико је наш најпопуларнији комедиограф био вољен у Загребу, сведочи податак да је сваке сезоне играно по једно

Нушићево дело: „Свет“ (у којем је гостовао Сава Тодоровић), „Протекција“, „Народни посланик“ и „Пут око света“.

„Позоришни годишњак“ бележи да „18. августа 1912. Управа Народног позоришта у Београду шаље представку за гребачком и софијском позоришту с предлозима за споразуман рад у већем стилу“, чему претходе Гролови преговори са управама ових театара. У преамбули меморандума он износи значај и неопходност ове сарадње: „Позоришта у малим народима у варошима мањим од 100.000 становника, без могућности за непрекидну уметничку обнову, размену с другим

позорницама с малом публиком, скромним глумачким снагама, скромним материјалним средствима, дилетантском критиком и уопште, још неразвијеном правом позоришном атмосфером – немају услова за развијање у већем стилу“. Могуће облике међусобне сарадње Грол предлаже у десет тачака: 1. узајамна позајмица техничких средстава: костима, декора, реквизита; 2. утврђивање плана рада и репертоара за једну сезону; 3. заједничка поруџбина превода, заједнички конкурси за оригиналну драму (српску и хрватску); 4. заштита ауторских права националних писаца и коришћење успешнијих дела; 5. заједничка позоришна политика, слично позоришно законство, статут, пра-

вилници; 6. чешће и систематско међусобно гостовање уметника; 7. организовање крајем сезоне смотре „узор представа“, уз пратећу значајну изложбу; 8. једнообразна политика према страним гостима; 9. оснивање „уметничког конзерваторијума за образовање наших певачких и глумачких снага“, уз летње специјалистичке курсеве за младе глумце и певаче; 10. оснивање заједничког позоришног листа. У истом елаборату Грол предлаже и обједињавање свих сталних професионалних позоришта на словенском југу: Љубљане, Осиека, Новог Сада и Цетиња, поред Загреба, Софије и Београда, што покушава да спроведе и у пракси, приликом боравка у Прагу, на премијери Војновићеве драме „Смрт мајке Југовића“, крајем новембра 1912.

Историјски догађаји који ће уследити, Први и Други балкански рат (1912–1913), омили су даље договоре, посебно између Софије и Београда, а избијање Првог светског рата у лето 1914. прекида све позоришне активности. Идеју о обједињавању Грол, међутим, не напушта, и 17. јануара 1923. у Београду организује Први конгрес словенских позоришта.

■ (наставиће се) ■